

kell osztani az országot." (217. o.) Amolyan sóhajos belenyugvás ez a „szomszédsággal“, az elkerülhetetlen „megosztással“ szemben, amelynek bizony „belátható időre“ kell szólnia.

(Bucuresti)

Varga László

LAPOK, FOLYÓIRATOK

MAGYAR FOLYÓIRATOK

A KIEGYENLÍTŐ IGAZSÁG. A Magyar Társadalomtudományi Társulat folyóirata: a *Társadalomtudomány* ankétot tartott a liberalizmus kérdéséről. Elhatározását ezzel indokolja: „Az élet mai nehézségeit... mind gyakrabban magyarázzák azzal, hogy a liberalizmus korszerűtlenné vált, nem alkalmas többé arra, hogy társadalmi elv gyanánt szerepeljen a nemzetek életrendjének szabályozásában. Kétségtelen, hogy az orthodox liberalizmus és politikai velejárója: a polgári demokrácia intézményei szinte világszerte válságba jutottak.“ E viszonyok késztették arra a Társulatot, hogy „tudományos érdekből, de egyben a... tudományos közvélemény kialakítása céljából“ kérdéssel forduljon a közproblémákkal foglalkozókhoz. A folyóirat huszonöt választ kapott. Ezekben a „hang az igazságkeresésé, nem a dialektikával sikert hajszóoló polémiáé. Ezért volna indokolatlan tárgyi csoportokba: liberálisok, antiliberálisok és egyezkedők sorába sorozni... a nyilatkozókat.“

Társadalomtudományi osztályozás „igazságkeresési“ alapon meglehetősen szokatlan dolog, főleg összeolvasztani ily' relativ keretbe éppen azokat, akik egymással szembenállanak más-más „igazsággal“. Bár a folyóirat mentségére kell megállapítani, hogy nem tüzet kevert össze vízzel. Oly' jól megválasztott társaság nyilatkozott számára, hogy az „igazságban“ elég könnyen megegyeztek, lévén mind hivei a fennálló társadalomnak.

A FELEDEKÉNY SZOCIOLÓGIA. A *Társadalompolitikai Füzetek* immár három számon keresztül cikksorozatot közöl „Társadalomerkölcsi reflexiók“ címen. E szociáletikai elmélkedés XXV. fejezetében imígyen szól a közérdekről: „Közérdek pedig az, hogy a lehetőség szerint mindenki vagy legalább a nagytöbbség minden hasznos tagja, amennyiben saját hibáján kívül inségbe jutott, amennyiben tehát a társadalmi berendezkedések áldozata az anyagi, szellemi, társadalmi kultúra legalább minimális igényeit tudja kielégíteni, hogy kulturális emberhez méltó életet élhessen. Ennek a nagy korszakalkotó igazságnak első felismerői, a társadalomerkölcsi irány úttörői, Thünen, Sismondi, Carlyle, a német tanszéki szocialisták, köztük Brentano, Engel Ernő, Schmoller, Wagner stb.“ Csodálatos, hogy a szociális igazságkeresők közül ép' azokról feledkezik meg a cikkíró, akik nem annyira társadalomerkölcsi alapon, mint egész egyszerűen a munkához való jog alapján követeltek megélhetést a társadalmi berendezkedések áldozatainak.

POLITIKAI UJJÁSZÜLETÉS. *Bangha* tudományos szemléje a *Magyar Kultúra* a Führer-elméletéről cikkez. (Vezér vagy vezetők?) „Mánapság — írja — a tömegeket a Führer-elmélet mámorosítja el, a vezérség gondolata tartja lázban sok helyütt a népet. A történelem azonban állandó hullámvás: ami ma divat és jelszó, az holnap elfelejtett és félredobott holmi lehet. A katolicizmus magasztos céljait és érdekeit azonban nem

szabad divatos jelszavak játékának kitenni. Mi várhatjuk a vezért, de ettől függetlenül is meg kell oldanunk a vezetők nevelésének kérdését. Most jól tudjuk, hogy fontos a tömegek nevelése, de még fontosabb az elit-nevelés. Amint Mussolini különös nagy gonddal neveli az ifjúságot a fasiszta szellem és impérium elsajátítására és amint a Hitler-Jugend óriási fanatizmussal készül a Führer szellemében ujjáépíteni Németországot, úgy kell nekünk is Krisztus országa számára meggyőződéses és tettekre kész elit-gárdát képezni." A kétezeréves kereszténység ime így tanul a politikai újszülöttektől. Az elaggott vének így lesznek újból gyermekek.

ISMÉT AZ ERDÉLYISÉG. A *Magyar Szemle* Bethlen-száma, amely a volt magyar miniszterelnök erdélyi kapcsolatait nagy súllyal igyekezett kidomborítani, külön tanulmányban foglalkozik az erdélyi irodalommal. „Erdélyi magyar irodalomról... mint önálló szellemi organizmusról nem lehet szó. Az erdélyi magyar irodalom története alig lehet egyéb — írja — mint az erdélyi származású írók seregszemléje, vagy az Erdélyben megjelent könyvek kronológikus méltatása." Ez a hivatalos magyar fórumról érkező vélemény nyilván ismét felkavarja ezt a sokat firtatott problémát, amely már-már úgy tűnt, hogy az erdélyi íróknak sikerült elhithetnie Magyarországon mindenkivel, hogy önálló irodalmat irnak. Most tehát újra megindulhat a harc a transzylvanizmusért. A magyar polgári irodalom belső ellentmondásaiból születik ez az összeütközés, amelynek bizony osztályjellege sokkal kirívóbb, mint erdélyisége.

NAGY LAJOS UTIJEJYZETEI

Régi, és talán rossz szokásom, hogy mielőtt belefogok egy könyvbe, megnézem, ki is az, aki írta. Még az előszót is elolvasom. Ezt kellene tennem Nagy Lajos oroszországi utinaplójával is, amelyet folytatásokban közöl vitéz Bajcsi-Zsilinszky Endre hetilapja, a „Szabadság”. Az utinaplónak azonban nincs előszava, viszont a szerző már az első cikk elején — akarva, nemakarva — sok mindent elmond önmagáról és így előzetesen mégis megnézhetjük, ki is az, aki utazott „Tízezer kilométert Szovjetország földjén”. Így pl. bemutatkozik még az orosz határ előtt: „Az étkezőkocsiban feketét rendelek, a fekete nem izlik. Tekintem a panaszszekrényre esik. Az az ötletem támad, hogy ráírom a számolécédulára: a fekete rossz, — és a cédulát bedobom a szekrénybe. De rögtön arra gondolok, hogy én ugyan nem sokat fogok szaladgálni ezen a vonalon, az pedig nem érdekem, hogy mások, akik ezt az étkezőkocsit használják, jó feketét kapjanak. Sőt, — gondolom — igrák csak ezt a rosszat!”

Bizonyára megtörtént már jó egynéhányunkkal, hogy nem tettünk panaszt a rossz feketekává miatt. Talán azt gondoltuk, hogy egy rossz feketekává olyan jelentéktelen valami ebben a mai rossz életünkben, hogy nem érdemes miatta kicsavarni a töltőtollat, meg hogy a panasz ugyssem fog használni: szóval pesszimisták voltunk. Vagy talán éppen ellenkezőleg, nem tettünk panaszt, mert optimisták voltunk és azt gondoltuk, hogy a kávé az év 365 napjának talán éppen csak a mai napján volt rossz, nem volna tehát méltányos, hogy a szakács ezért az egy hibájáért orrot kapjon. Szóval mindenki reagál a temperamentuma szerint. Nagy Lajos „temperamentuma” pedig ilyen: Nekem csak az az egy fontos, hogy én kapjak jó feketekávét, azért, hogy mások, előttem ismeretlen embertársak jó kávékat kapjanak, én bizony nem mozgatom meg a kisujjamat se! Sőt, igrák csak ezt a rosszat!